

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

96. An si quis in die ieiunii post prandium sumat in notabili quantitate
vuas recentes, frangat ieiunium? Et quid de malis massilicis, vulgo Limoni,
vel de malis medicis, vulgo Aranci, & de cæteris ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

canunt, non habeant hoc munus, & exercitium speciale, sed solum cantu plano, aut sine notis id faciunt tunc nullo modo licebit summo mane ad conferendam vocem sumere; cum ad hoc modo canendum non indigeant suavi voce, & ideo parum refert, quod illam conferunt, aut non. Vide etiam Martinum de San Ioseph (*ubi supra*, numero 8. Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 3. capit. 1. dub. 6 numero 11. & alios.

RESOL. XCVI.

An si quis in die ieiunij post prandium sumat in notabili quantitate viuas recentes, frangat ieiunium?

Et quid de malis massiliensibus, vulgo Limoni vel de malis medicis vulgo Aranci, & de ceteris similibus fructibus, poterunt ne adhiberi, ad sedandam sitim, in die ieiunij, quoties libuerit?

Et an frangat ieiunium, si quis ad sedandam sitim sumat poma, pyra, vnam & similia, & dentibus contrendo deglutiat succum dentibus expressum, reiecta substantia solida ab ore?

Et an quantitas duarum unciarum sit paruitas materia excusans a ieiunij fractione?

Ex quo inferatur posse ieiunium sine gravi culpa; imo id etiam sine veniali culpa primo mane comedere duas uncias cibi, & bibere ad tolerandum facilius ieiunium, & postea circa meridiem prandere, & ad vesperas sumere refectiunculam.

Etiamsque deducitur, quod non frangeret ieiunium in serotina refectiuncula, qui praefixam quantitatem unciarum octo per vnam, vel duas uncias excederet.

Et cursum docetur in diebus ieiunij comedentem circiter unciam carnis non peccare mortaliter. Ex parte 10. tractatu 14. & Miscell. 4. Resolutione 58. alias 56.

§. 1. **N**egatiue respondet Pater Vidal in *Arca Theolog. Moral. titul. de ieiunio, Inquisit. 1. numero 154.* ubi sic ait: si loquamur de malis massiliensibus, vulgo limoni vel de malis medicis, vulgo aranci, & ceteris similibus fructibus poterunt adhiberi ad sedandam sitim, quoties libuerit, quia etiamsi habere videantur rationem cibi; at dum conteruntur dentibus in liquorem resoluuntur, & per modum potus ad stomachum transmittuntur. Ita asserit Pasqualigus *deciis* 35. qui doctissime addit in *deciis* 126. posse adhiberi per diem vnam recentem etiam in notabili quantitate ad sedandam sitim absque ieiunij fractione probat hanc suam regularem opinionem firma & probabili ratione, quae consistit in hoc, quod succus vuae in sua substantia est vinum, & habet rationem potus, cortex autem, & vinacea, seu lignea granula in acinis vuae inclusa, dum in propria substantia egeruntur, habere non possunt rationem cibi, atque addo non violant ieiunium Ecclesiasticum, per quod solum nutritius cibus prohibentur; non secus ac non frangitur, si sumeretur, & transfretur, lignum, papyrus, palea, terra, & quid simile: Ergo. Ita ille.

In part. 9. in Ref. quae nunc sequitur & fufius à medio §. 2. vsque ad §. vi. praecitatae Ref.

2. Sed ego in part. 9. fufius hanc sententiam improbaui; & nonissime improbat Pater Leandrus in *Præcept. Eccles. tractat. 5. disputat. 5. quest. 8.* & probat primò: quia certum est & indubitatum apud omnes, quod vita non solum sicca, (vt vult Pasqualigus *num. 1.*) sed & recens, sit purus cibus aptus, imò & aptissimus ad nutriendum, & ad hunc finem prima-

riò & per se à natura sordinatus: ergo sumptio eius in quantitate notabili frangat ieiunium. Consequentia, ex dictis, & ex se est euidentis. Antecedens verò probatur primò ex consensu omnium medicorum, & praecipue eorum Magistri Galeni, *lib. 2. de alim. facult. cap. 9. & lib. 1. de locis affect. cap. 4.* & sapientissimorum Medicorum Scholae Salernitanae in *Opus. de valetudine tuenda, ad regem Anglia missio, cap. 9. fol. mibi 56.* qui expressè viuas recentes, inter cibos bene nutrientes, & impugnantes, vt sunt triticum, lac, caseus, testiculi, caro porcina, oua, ficus, & similes enumerant, & *fol. 62. col. 2.* id experientia his verbis Galeni, *cap. 9. cit.* probant sic. Nam ficus, & vuae quemadmodum interfructus autumnales principatum obrinent, ita fagucibus omnibus magis nutriunt, minimùmque parui fucci habent, praesertim cum exactam maturitatem fuerint adepti. Porro, quod ipsae nutriant, maximo argumento sunt i, qui vinearum fructuum custodiunt; qui cum duos menses solis vis, ac ficus, quorum custodire praesertim, vefcunt (nisi forte panis quidpiam cum illis addant) copulenti tamen admodum fiunt, Sic isti Doctores ex Galeno. Ergo ex sententia Medicorum, vuae recens, cibus purus, ac nutritius, ex natura sua est. Secundo dictum antecedens, sic ratione probò. Nam vua recens est (sicut & ficca) materia densa, mastigabilis, ac à dentibus conteribilis, & ordinata per se ad nutriendum: ergo verè habet rationem cibi Antecedens experientia omnibus ratione vrentibus est notum: Consequentia verò clara; nam de ratione cibi, solum est, quod de se sit ordinatus ad nutriendum, sicut & de ratione potus, quod de se magis ordinetur ad digestionem ciborum assumptorum, quàm ad nutritionem ex D. Thoma 2. 2. *questione 147. articulo 6. ad 2.* Tertio; quia si aliqua ratione vua recens deberet habere rationem potus, maximè ratione multi inclusi, at sic est, quod neccitate huius id habet: ergo. Minorem probò quia mustum intra grana inclusam, cum sit hinc pars in suo toto, non est potus, sed cibus, & ideo nequit esse materia consecrationis, vt diximus 2. p. 2. *tract. 7. disp. 9. q. 30.* ergo.

3. Confirmat postea hanc veram opinionem Leandrus euertendo omnino fundamentum, quo fundatur Pasqualigus ad nouam suam sententiam stabilendam: quia in primis falsissimum est, quod in vua solum reperitur substantia triplicis generis, nempe cortex, vinacea, & succus. Nam praeter haec, inuenitur alia quarta substantia nempe, quaedam materia crassa, plena minutissimis venulis, seu filis, quae inclusa, tanquam in suo toto, est mustum, & ex qua praecipue quando vua calcatur in Torculari, exprimitur; vt notum est omnibus, quibus nota sunt vuae, & expressè docet Galenus *cap. 6. cit.* per haec verba: *Nam acinorum substantia composita est ex ipsorum velut carne, & humore, qui per carnem est dispersus, ex quo fit vinum; praeterea ex seminibus, atque ex membranis circumstantibus. Sic ille. Est post panca. Liqueat porro quod alius magis laxatur, si sola acinorum caro cum succo fuerit transfretata, sine seminibus, ac membrana extrinsecus ambientibus. Laxatur autem impensus, cum solus ipse succus expressus (musto, vulgo appellant) fuerit transfretatus. Ex hoc sanè succo alimenti non nihil corpori accedit, copiosius tamen ex carnea substantia. Sic Galenus. Ex quo clarè constat, in vna non solum reperiri substantiam triplicis generis, vt vult Pasqualigus, sed quadruplicis; ac proinde falsissimum esse fundamentum istius. Rursus falsissimum etiam est: quod ex his substantiis, solus succus in stomacho digeratur, & conuertatur in substantiam viuentis, cetera vero*

minimè, sed integra in propria substantia egerantur: nam præter succum, etiam digeritur (inmodè præcipue) & conuertitur in substantiam viuentis illa quarta substantia, quam nos inueniri in uuis diximus: & etiam clarè docet Galenus loco cit. In d. & cortices, seu membranae, & uinacæ uuarum (licet hæc diuilius) vt expressè colligitur ex Galeno lib. 2. de Aliment. facul. c. 9. & lib. 1. de locis affect. cap. 4. & ex Schola Salernitana loc. cit. fol. mibi 63. In quibus locis docent, quod conueniat, cum uua comeduntur, membranam, & nucleos expuere, eò quod difficulter conuertuntur. Ergo ex horum sententia clarè constat falsissimum esse, quod solus succus uuarum digeratur, & conuertatur in substantiam viuentis, & consequenter quod quando comedimus uuas, idem sit in ordine ad cibationem, & nutritionem; ac si sumeremus solum succum ipsarum, & propterea per earum esum non frangi ieiunium; hæc nanque omnia falsissima esse ex dictis constat. Tandem, quia si argumentum Pasqualigii vim aliquam habet, non solum probat quod possit quis ad extinguendam sitim edere uuas, uuum etiam absolute, sicut absolute quis potest bibere uinum seu multum, etiam si bibatur ad mitigandam famem ut, supra est habitum: at hoc est plusquam falsum: ergo. Valeat igitur Pasqualigus cum sua noua opinione falsa omnino improbabili omninoque ab omnibus reiicienda. Hucusque Leandrus. Sed Pater Pasqualigus loquutus est cum aliqua formidine; nam reliquit Lectoris iudicium de tali opinione: at Pater Vidal ore rotundo illam probabilem esse existimat, quod ego non puto, & mecum ferè omnes uiri docti; & idèd caueat aliquis, ne illam in praxi deducat. Vide me ipsum * ubi supra, ubi etiam impugnaui opinionem de malis Massilicis, aut Medicis, quam etiam refellit Leandrus loco citato, quæst. 7.

4. Sed quid dicendum, an frangat ieiunium, si quis ad sedandam sitim sumat poma, pyra, uuam, & similia & dentibus conterendo deglutiat succum dentibus expressum, reiecta substantia solida ab ore? Et negatiue respondet Pasqualigus decis. 135. num. 4. Vniu. contra illum affirmatiuè sententiæ adheret Leandrus ubi supra, quæst. 9. Quia impossibile uideretur quod quis possit ita dentibus conterere poma, pyra, & uuas, ut possit deglutire eorum succum, & non substantiam aliquam habentem rationem cibi: ergo non potest id efficere sine fractione ieiunij. Secundò; quia conterere poma, pyra, & uuas dentibus, eaque masticare, & deglutire succum ex illis expressum, nil aliud est, quam manducare aliquid per modum cibi: at hoc est quod frangit ieiunium Ecclesiasticum: ergo. Et certe loquendo de uuis, mihi certissima est responsio, cum experiamur nullo modo posse quem masticare uinos uuarum, & exprimere succum purum eorum & deglutire absque uia eiusdem cibi substantia. Tandem; quia, ut nuper dicebamus argumentum Pasqualigii si quid, probat certè, quod non solum causa sitis sedandæ, sed etiam famis, possit quis sumere prædicto modo poma, pyra, &c. quod nemo dicit, nec dicit, Ita Leandrus. O quanta ego haberem, & dico, que nouitatum Amatoribus nimis plausibilia sunt, si calamo, & ingenio liberam vagandi facultatem præberem! Sed ut sapientissimo, & amicissimo Iohanni Caramuchi referipsi, Romanus incolatus; & cetera pericula, cautum in scribendo me fecerunt: Et cetera opinionem istâ singulares in moralibus, contra receptas Ecclesiæ consuetudines, vel communes Doctorum sententias, ferè semper male olent, & passim naufragare uidemus: nam uel penes sacras Congregationes Indicis, aut Sancti Officij remanent cauetio inuitæ, uel postea uiri non solum illis minimè adhaerent, sed potius acriter refellunt. Rectè itaque

Tom. IV.

Baldus, quod qui contra omnes loquitur, non bene loquitur.

5. Nota uerò hic obiter Patrem Vidal ubi supra, num. 153. Me citato docere, quod quantitas duarum uinciarum sit paruitas materiae excusans à ieiunio, quod etiam. Me citato tenet Leandrus, ubi supra, quæstione 5. §. 4. & me citato Rocafill in Praxi Theolog. Moral. tom. 2. leg. 3. de Præcept. Eccles. cap. 4. numero 55. Hinc rectè Vidal numero 154. infert me etiam citato posse ieiunantem sine graui culpa primo mane comedere duas uincias cibi; & bibere ad tolerandum facilius ieiunium & postea circa meridiem prandere, & ad uesperas sumere refectiunculam; id autem tum sine ueniali culpa. Infertur etiam ex hoc cum Leandro, disput. 4. quæst. 14. quod non frangeret ieiunium, qui præfixam quantitatem uinciarum octo, per uinam, uel duas uincias excederet; quia excessus prædictus non est ualde notabilis, ergo nec mortalis, & consequenter qui in illo præfixam collationis quantitatem excederet, non frangeret ieiunium; licet peccaret uenialiter. Et tandem nota hic obiter Patrem Pasqualigum decis. 42. docere in diebus ieiunij comedentem dimidiam circiter uinciam carnis non peccare mortaliter; sed hanc opinionem nominatim contra illum merito impugnat Leandrus ubi supra, disput. 2. quæst. 12. & de hac quæstione ego alibi.

RESOL. XCVII.

An in diebus ieiuniorum licitum sit sine fractione ieiunij sumere mala Massilica, mala Medica, uuam, & similia ad sedandam sitim, quoties quis uoluerit?

Et an qui habet panem, legumina, poma, & similia, reueatur ieiunare? Ex part. 9. tract. 6. & Miscell. Resol. 14.

§. 1. Affirmatiue respondet Pasqualigus in praxi de ieiun. decis. 135. ubi sic ait: [Si tamen non deglutiretur substantia solida pomi, aut pyri; sed tantum succus expressus, dum dentibus conteritur; tunc possit sumi, quoties uiget sitis, quia idem esset, ac si biberetur: unde etiam ex tali succo solet fieri potus, qui licitè potest adhiberi, quoties libuerit, in die ieiunij.

2. Si autem loquamur de malis Massilicis, uulgo, Limoni, aut malis Medicis, uulgo, Aranci, & ceteris huiusmodi fructibus, poterunt adhiberi ad sedandam sitim, quoties libuerit; quia, quamuis uideantur habere rationem cibi, dum tamen dentibus conteruntur, in liquorem resoluuntur, & per modum potus transfinituntur ad stomachum. Ita ille. Qui postea decis. 136. hoc etiam concedit de uua: [Quia aut ipse, in uua reperitur substantia triplicis generis, nempe cortex, uinacea, seu lignea granula in acinis uuae inclusa, & succus, qui exprimitur: quod patet quando uua conteritur: nam tota resoluitur in hanc triplicem substantiam. Ex hac autem triplici substantia, solus succus in stomacho digeritur, & conuertitur in substantiam viuentis: cetera autem minimè, sed integra in propria substantia egeruntur, non secus ac res alie, quæ nec aptæ sunt ad nutriendum, nec habent rationem cibi.

3. Quando ergo comedimus uuam, idem est in ordine ad cibationem, & nutritionem, ac si sumeremus solum succum ipsius; quia solus est aptus, ut digeratur; & quia cortex, & uinacea egeruntur in propria substantia, non possunt habere rationem cibi, atque

Y 2

Sup. hoc supra in Resol. 90. p. 1. & in alia arum annotationum. Et pro cetero in uers. Hinc uera, huius textus sup. in Ref. 90. §. 1. prope finem. Et pro cetero in uers. Infertur etiam, huius textus infr. in Ref. 123. §. vlt. per totum signanter ad med. &c. Et pro cetero in uers. Et tandem huius textus sup. in Ref. 80. §. post. hæc à lin. 7. & in alio not. Alibi in §. vlt. not. præterita.

N
E
n
i
a
L. IV. V
III